

Vejen til fælles biblioteksinfrastruktur

Énsøgeboks som vi kender det fra Google eller *formularsøgning*, hvor flere oplysninger kan indtastes? Det er en af diskussionerne i arbejdet med at skabe en ny fælles, biblioteksinfrastruktur, som FFU deltager i. Et andet pejlepunkt er at forbedre den professionelle brugergrænseflade.

Idella Maeland/Unsplash

Kære barn med mange navne: fælleskatalogen med bibliotekernes bestand og nationalbibliografien til søgning, bestilling og genbrug i bibliotek.dk og netpunkt/DanBib betegnes nu som FBI - fælles biblioteksinfrastruktur. Efter mere end 1½ år med KOMBIT som bestiller af FBI er det passende at give en status. (se også boks).

Et bibliotek.dk på to ben

Fokus i arbejdet har overvejende været på at forberede et nyt bibliotek.dk (3. generation af bibliotek.dk). Det har ikke været ukompliceret. Oplæggene fra DBC/KOMBIT har i meget stort omfang handlet om udviklingen af ny service til søgning kaldet SimpleSearch, som er beskrevet i oplægget Vision om søgning. Hensigten er at anvende SimpleSearch til énbokssøgning. Vi (FFU-repræsentanterne i FBI-faggruppen) har haft en række kritiske spørgsmål til både selve visionen og til de underliggende tekniske oplæg.

Sideløbende hermed har vi gentagne gange peget på, at avanceret søgning er en nødvendig funktion i

bibliotek.dk. Det er absolut nødvendigt at bibliotek.dk går på to ben og både understøtter søgning efter oplevelser og søgning efter information. Det er en forudsætning for at studerende kan bruge bibliotek.dk fagligt, at der kan søges specifikt og at søgninger er reproducerbare. Mere fokus på avanceret søgning er nødvendigt – og avanceret søgning er desværre skubbet; sidst til 1. kvartal 2022. Her er det vigtigt, at der også fokuseres på en forbedring af den avancerede søgning.

Artiklen *Avanceret søgning i Fælleskatalogen* i næste nummer af REVY kommer nærmere ind på blandt andet behov for optimering af brugen af søgeindeks.

Login, bestilling og CPR

Et andet forhold i forbindelse med nyt bibliotek.dk handler om login og bestilling. Kort sagt er ønsket at binde bibliotek.dk login snævert sammen med ét bibliotek – og dermed droppe den nuværende fleksibilitet med et bibliotek.dk-login med e-mail og så en tilknytning til flere biblioteker (favoritbibli-

Studerende bør kunne søges specifikt og søgninger bør være reproducerbare på bibliotek.dk.
Foto: Marvin Meyer/Unsplash

oteker), hvor brugeren fleksibelt kan vælge forskellige afhentningssteder.

FFU-bibliotekerne kommer ikke umiddelbart til at aflevere lånerdata med CPR-numre til CULR (fælles register over låner-id/bibliotek). De forslag til login, som vi er blevet præsenteret for, indeholder desuden alle klart dårligere funktionalitet end den nuværende funktion.

Forbedring af brugergrænsefladen

Der er blevet nedsat en bibliotek.dk-arbejdsgruppe med repræsentanter for bibliotekerne. Fokus er brugergrænsefladen. Her foregår et godt stykke arbejde om detaljer i brugergrænseflade, men der er for eksempel også præsenteret en manglende forståelse vedrørende login (jf. ovenfor).

Endelig er en forbedring af den professionelle brugergrænseflade gentagne gange blevet udskudt. Sidste gang der blevet lavet teknisk omlægning af netpunkt.dk, så oplevede FFU-bibliotekerne en række funktionstab. Der blev ikke taget tilstrækkeligt hensyn til

funktionaliteten for de professionelle brugere. FFU-bibliotekerne forelagde tilbage i 2019, mens DDB (Danskernes Digitale Bibliotek) havde ansvaret nogle konstruktive projektforslag til at rette dette op – forslag som blev lagt ind i KOMBITs forslagssystem som noget af det første.

Det er blevet udskudt flere gange, nu til 2022. Det er vigtigt, at de professionelle brugere bliver prioriteret.

Også gode forslag til forbedringer

Der er dog heldigvis også positive takter. Vi oplever at KOMBITs medarbejdere gør en absolut seriøs indsats og FFU-bibliotekerne har stillet nogle forslag til forbedringer, som er håndteret på udmærket vis:

Bestillingsstatistik: Den detaljerede statistik over bestillinger i DanBib og bibliotek.dk forsvandt med den tekniske omlægning af netpunkt.dk tilbage i 2018. En tilsvarende statistik er nu under udvikling efter forslag fra FFU-repræsentanterne.

Udfoldning af flere søgemuligheder ved valg af materialetype: det er genindført, at det sker automatisk, også selvom brugeren ikke er logget på bibliotek.dk. Af uransagelige årsager har dette været fjernet.

Download til referencesystem fra bibliotek.dk og DanBib: Højere grænser for antal poster og mulighed for download af søgesæt og ikke kun post-for-post (er i proces).

Énsøgeboks-søgning – undervurder ikke brugernes faglighed

De sidste 20 år har der været gentagne diskussioner i biblioteksverdenen – skabt ikke mindst af Googles uomtvistelige succes. Indimellem er det glemt at tage højde for, at Google er en fritekst web-søgemaskine – og bibliotekernes systemer er metadata-søgemaskiner.

Ofte modstiller man "énsøgeboks" med "formularsøgning". Et af argumenterne for énsøgeboks er at andet er for vanskeligt for brugerne.

Dette er en undervurdering af vores brugere. Koncepterne "titel", "forfatter" og "emne" er generelt forståelige – og på sin vis er det, kun at ville præsentere énsøgeboks for brugerne udtryk for en nedvurdering af bibliotekernes brugere – og ignorering af vigtig information, som meget relevant for at kunne give et godt svar på brugernes søgninger. Det er naturligvis klart, at det ikke er alle søgekoderne i Praksisregler for søgeveje, som kan bruges meningsfyldt i en slutbrugergrænseflade.

Noget af det paradoksale er, at optimering af énsøgeboks vil være at lade applikationen gætte om et givent ord skal optimeres ud fra at være en titel, en forfatter, en behandlet person eller et emne. For eksempel ordet "Høst" kan være det hele.

Indimellem er det glemt at tage højde for, at Google er en fritekst web-søgemaskine – og bibliotekernes systemer er metadata-søgemaskiner.

Mulighederne i énsøgeboks-søgning

Brugerens faglige viden ved brug af de mere specialiserede søgesider kan give præcise søgninger, som en énsøgeboks aldrig vil kunne hamle op med. På bibliotek.dk kan man under Noder vælge at søge på eksempel "To eller flere strygere og blæsere med klaver".

Dernæst kommer at énsøgeboks faktisk kan bruges på forskellig vis:

- Indtaste et eller flere ord frit fra leveren = den normalt forventede
- Kvalificeret brug af kendskab til data
- Avanceret brug af en-søgeboks er den helt klassiske søgemetode: brug af søgekoder og operatorer til præcis søgning

Med kvalificeret brug af kendskab til data tænkes der på, at énsøgeboks også kan bruges avanceret ud fra brugerens viden om data. I énsøgeboksen i den professionelle brugergrænseflade netpunkt.dk er det normalt at søge efter for eksempel lokale id-numre og ISBN, ISSN mv alene ved at indtaste den pågældende række af tegn. Chancen for at en af disse numre giver hit på andet end det ønskede, er ganske lille – men når man laver statistik, ses det ikke som avanceret søgning – selv om det netop er avanceret brug.

Mere præcis dokumentation, tak

Nytten af énsøgeboks afhænger af, hvad der faktisk søges i. Énsøgeboks kan være søgning i "alt" (alle data), søgning i en grov afgrænsning af data (alle ophav-, titel- og emnefelter) eller søgning i kuraterede data (primære ophav-, titel- og emnefelter). Under alle omstændigheder bør det være muligt at få oplyst hvilke data, der indgår i énsøgeboksen. I forbindelse med møder i FBI-faggruppen har vi flere gange uden held efterlyst en mere præcis dokumentation.

Dette hænger formentlig sammen med at fokus ved udviklingen af énsøgeboks-søgning har været på optimering af søgning i form af en bedre ranking ved brug for AI (Artificial Intelligence).

Foto: Evgeni Tcherkasski/
Unsplash

Forventninger til den nationale infrastruktur

Spørgsmål om det fremtidige samarbejde blev drøftet på BDI's årsmøde

Af Leif Andresen og Eli Greve

Nogle af ovenstående spørgsmål blev også drøftet på KOMBITs årsmøde for BDI 15.9.2021. FFU-repræsentanter pegede på, at der er brug for et eftersyn af teknikken bag det automatiske fjernlån, bibliotekernes opsætning af dette og af forretningsreglerne for lånesamarbejdet. Et andet aktuelt spørgsmål af fællesinteresse er licenser på digitalt materiale, som ikke udnyttes fuldt – og hvor der er overlap.

Der blev peget på en mulighed til udvikling af fremtidigt samarbejde i form af strategiske workshops om for eksempel disse emner med deltagelse af eksperter – og bibliotekschefer fra både folke- og FFU-biblioteker.

Det var positivt, at formanden for BDI Styregruppen Laila Kildesgaard fra KL ville tage spørgsmålet om udviklingen af det fremtidige samarbejde på dagsorden for det næste møde i styregruppen.

I den refererede artikel i REVY 2020:2 sluttes der af med ”Selvom arbejdet i den nye struktur tegner positivt, er det naturligvis fortsat nødvendigt at vi som FFU-biblioteker er offensive og formulerer vores forventninger til den nationale infrastruktur”.

Det første 1½ år under det nye styringsparadigme har til fulde bekræftet dette.

Bibliotekernes Data og IT (BDI)

Staten solgte pr. 1. januar 2020 sin del af DBC (tidligere Biblioteks-Centralen) til Kommunernes Landsforening (KL) og overdrog alle bevillinger til kommunerne via bloktilskuddet. KL overdrog bestillerfunktionen til den kommunale it-organisation KOMBIT.

KOMBIT etablerede en fælles organisering ved navn BDI (Bibliotekernes Data og IT), der også omfatter det fælles kommunale bibliotekssystem FBS, samt to faggrupper specifikt for fælleskatalogen m.v. = Fælles Biblioteksinfrastruktur med FBI-Faggruppen og FBS-Faggruppen.

Der deltager i alt otte repræsentanter for FFU-bibliotekerne i disse organer. Tættest på det daglige arbejde er FBI-Faggruppen og denne artikel er skrevet af FFU-repræsentanterne i denne gruppe. Artiklen skal ses i forlængelse af artiklen *DBC og den nationale biblioteksinfrastruktur på kommunale hænder* af Leif Andresen i REVY 2/2021.